

femení en castellà, en el roms. *fiere*, en el friülà *fel*, i a la major part dels parlars de l'Alta Itàlia. Però això és tot. Com a masculí el trobem a la resta de la Romània: en portuguès, francès, sard (logud., campidanès, sassarès: Spano, MLWagner), quasi tot el retoromànic, l'italià literari i el dialectal de la vasta majoria del país, i si fa no fa tots els parlars occitans, començant ja per la Vall d'Aran (*ett hèu*, de dalt a baix de la vall), el Bearn i les Landes (Lespy, Palay); excepcionalment femení a la Vall d'Usto en el Coserans (era *fèu*, Rohlfs, *Le Gc.*, § 410).

DERIV.: *Felejar*. *Herba felera*. *Afelejar*. I veg. *FALLERA*.

¹ En l'altre únic passatge lullità, en el *Plant de Nosttra Dona* (NCL. III, 67.284) el context no decidiria el gènere, i d'altra banda la lliçó acceptada per Aldòs sembla dubtosa (per altres raons). — ² Alcover retragué que aconsellessin a Ma. Antònia Salvà de posar *el fel* i no *la fel* en la traducció de *Mireia*: això és l'any 1918, BDLC x, 136, quan ja Alcover cercava raons a la S. F., assegurant que a Mallorca és femení. De fet no dubtem que s'hi usa amb aquest gènere, cf. Moll, *Gram. Hist.*, 183; però altres declaracions posteriors («fem. en mallorquí rural», Benages, *Xarrameca a la Pagesia mallorquina*, p. 3) ja només podem pendre-les a benefici d'inventari.

Fel adj., V. *fidel* *Felandri*, V. *felandri* (FEL·LO-) *Feldespat*, *feldespatìc*, V. *espat* *Felejar*, *felera*, V. *fel* *Felet* mall., V. *AlcM*

FELÍ, pres del ll. *felinus* id., derivat de *feles* 'gat'.

□ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

DERIV.: *Fèlids*.

FELIBRE, 'poeta occità modern', de l'oc. *felibre* id., mot d'etimologia incerta, tret l'any 1854 per Mistral i els altres fundadors del moviment poètic en llengua d'oc, d'una cançó local, on sembla que era un mot fantasma degut a un malentès popular. □ 1.ª doc.: 1867, Víctor Balaguer.

Wartburg, *FEW* III, 446-7, resumeix les opinions etimològiques que s'han emès. La que ell adopta (de M-Lübke, sense citar-lo, que la suggerí sense convicció en una recensió del *KJRPb*. vi, 125) és una de les més inversemblants. El que consta és que els set fundadors, després del famós àpat de Fontsegunha, decidiren adoptar com a nom dels adeptes a la institució del felibratge (*felibrige*) el mot misteriós *felibre*, de sentit i origen desconegut, que figurava en una cançó popular, en el vers *emé li sèt felibre de la lei* 'amb els set felibres de la llei (religiosa)', prenent-lo per equivalent de 'doctor de la llei'. Per això Jeanroy (i a l'últim fins el mateix Mistral) cregué, guiant-se més que res pels sons, que es tractava d'una alteració del cast. *feligrés*, que significa l'oposat de 'doctor', no essent més que 'creient, fidel'. L'explicació més raonable és la del gran deixeble de Mistral, i eminent lingüista, Jules Ronjat, en *RLR* LVII, 525: que en aquesta cançó

la frase resultava d'una pronúncia malentesa d'una frase *emé lou Sepher, libre de la Lei*, on *sepher* és el mot hebreu per a 'llibre', i *libre de la lei* era una explicació aclaridora del mot *sepher* (*Sepher Tora* 'llibre de la Tora'). Aquesta explicació, que va obrint-se pas, més i més,¹ és l'única raonable que s'ha indicat, car manquen de tota consistència les objeccions que hi oposa Wartburg, engrescat amb l'imaginari *fellebris*.

DERIV.: *Felibratge* [1911, Vogel], proposat per alguns com a adaptació catalana del mot oc. *felibrige*: adaptació que em sembla imposar-se, tenint en compte que ni *-itge* ni *-ige* són sufixos existents en català. *Felibrenc* [DFa.], *Felibressa* [DFa.].

¹ La dona també com segura Robert Lafont, en el llibre «Mistral ou l'illusion» (Paris, Plon, 1954), p. 27.

FELIÇ, pres del ll. *felix*, *-icis*, id. □ 1.ª doc.: 1647, DTo.; les formes mig-llatines *felix*, *felice* i *felississimament* S. xv; *felicitat*, 1399, BMetge.

«Fembra és animal imperfect --- No hauràs poc fet que ho conegues, car elles --- entenen ésser gran *felicitat* haver molt delicament e loçania, e saber --- respondre a aquells qui d'amor les enqueren ---», BMetge, *Somni* (III, NCL., 122.25), on també es parla, en un altre passatge, d'«altres *felicitats* mundanals»; i així mateix figura *felicitat* en bastants clàssics del segle xv (*Curial*, R. de Corella, el *Tirant de Galba*, etc., DAg i AlcM).

L'adjectiu primitiu d'on derivava el ll. *felicitas*, *-atis*, o sigui *felix*, *-icis*, trigà molt més a ser adoptat per la llengua; de primer en forma vacil·lant, i usat sobretot com a terme cerimoniós i augural, parlant de prínceps i grans senyors («rey d'Aragó --- *felicissimament* regnant», «(príncep) de *felice* recordatió», docs. dels Ss. xv-xvii, un de 1456, AlcM). En un nivell incomparablement més alt, el concepte sublim de l'adjectiu fa la seva entrada en l'idioma amb el *Cant Espiritual* d'Ausiàs (només que en una forma més sàvia que la d'ara); puntuant millor i triant lliçó manuscrita preferible a la d'altres estudiosos: «Tu est la fi en totes fins termenen / --- / e no és bo qui a Tu, Déu, no sembla: / al qui-t complau --- major grau d'ome! munttes; / d'on, és gran dret, del qui plau al diable / prenga lo nom d'aquell ab qui-s conforma. / ¿Alguna fi en aquest món se troba? / No 's vera fi!, puy que no la l'om *fèlix*: / és lo començ, per on altra s'acaba, / segons lo còrs qu'entendre pot un home».¹

Però aquest adjectiu trigà molt a afermar-se en l'idioma; fins al DTo. (1647) i Lacav. no gosaren donar-lo com a català els lèxics: «*felix* (-iz), ditxós: *felix*, fortunatus, beatus». No ha existit en veritat una variant *feliu*, com s'ha assegurat, per més que vagi assajar-la un sol cop Carles Ros (mj. S. XVIII), com a adaptació temptejant segons la correspondència fonètica *perdiu* = ll. *perdix*, *diu* = ll. *dicit*, *matriu* = ll. *matrix*, etc. (trivial curiositat sense transcendència).² A la fi el mot entra fermament en la llengua comuna i literària amb els escr. Renaix., Verdager al capdavant: «Fa 'l darrer plò ab ses belles Hespèrides, 'que mo-